Fond environmentální odbornosti

Nové cesty v propagaci ochrany životního prostředí

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ministerstvo životního prostředí

Fond environmentální odbornosti je grantové schéma MŽP vytvořené v rámci Programu švýcarsko-české spolupráce, díky němuž bylo v letech 2012–2016 podpořeno 33 projektů ve sféře zlepšování znalostí a efektivního plánování v oblasti životního prostředí.

Fond environmentální odbornosti / Nové cesty v propagaci ochrany životního prostředí

Centrum pasivního domu / **Pasivní a nulové domy – cesta k úspoře a ke zdraví** 4

Centrum environmentálních projektů / **Přírodní dědictví Brněnska – hrou k poznání** 8

Ester / **Questingová trasa Rychleby** 10

Hájenka / **Příprava Geoparku Podbeskydí** 12

Agentura Koniklec / **Významné stromy – téma pro zapojování veřejnosti do ochrany životního prostředí měst a obcí** 16

Krasec / **Enviroskop – interaktivní webové stránky a mobilní aplikace s nabídkou přírodních a environmentálních cílů Jihočeského kraje** 20

Národní síť Zdravých měst ČR / **Udržitelné-město.cz: Galerie témat udržitelného rozvoje pro odborníky i veřejnost** 23

Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR / **Zvýšení odborné kapacity v oblasti interpretace jako nástroje ochrany přírody a osvěty veřejnosti** 25

Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce / **Sedm bran k přírodě Litovelského Pomoraví** 28

ZO ČSOP Veronica / **Interpretace přírodního dědictví přizpůsobená potřebám seniorů, handicapovaných a rodin s chronicky nemocnými** 30

Ing. Jan Kříž

náměstek pro řízení sekce fondů EU, finančních a dobrovolných nástrojů

Vážení čtenáři,

rádi bychom Vám prostřednictvím brožury, kterou právě držíte ve svých rukou, představili několik projektů, jež se zabývaly využíváním nových postupů v propagaci ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Projekty byly realizovány v rámci Programu švýcarsko-české spolupráce. Cílem uvedeného programu, který se Švýcarsko rozhodlo podpořit, je přispět ke snížení hospodářských a sociálních rozdílů v rámci Evropské unie. Švýcarská konfederace poskytla 1,3 miliard CHF třinácti státům, které v roce 2004 společně vstoupily do EU. Program dále kromě sféry životního prostředí a infrastruktury podpořil

například rozvoj lidských zdrojů a sociální rozvoj či bezpečnost, stabilitu a podporu reforem a další společensky významné oblasti.

Svět, ve kterém žijeme, prochází neustálými změnami ve všech podobách své existence. K proměnám a vývoji dochází i v oblasti životního prostředí a jeho ochrany. Lidstvo je nuceno na vývoj světa i na změny prostředí, ve kterém žije, reagovat. Proto je nezbytně nutné představovat témata ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje co nejširší veřejnosti. Celý svět by měl mít pocit, že se k této problematice musí vyjádřit. Je potřeba v lidech zapálit plamínek hlubšího a trvalejšího zájmu o problematiku životního prostředí a jeho ochrany.

Věříme, že realizované projekty k tomu mohou přispět a doufáme, že obsah a pojetí představovaných projektů Vás může inspirovat.

Ing. Jan Kříž
náměstek pro řízení sekce fondů EU,
finančních a dobrovolných nástrojů

Příjemce dotace: **Centrum pasivního domu, z. s.**

Pasivní a nulové domy – cesta k úspoře a ke zdraví

Cílem projektu bylo naučit školní děti a jejich učitele porozumět souvislostem mezi úsporami energie v budovách, životem člověka a přírodou. S vědomím toho, že právě učitelé a děti mohou hrát roli hybné síly, která ovlivňuje jejich okolí, a to nejen rodiče, ale i celou veřejnost.

Projekt měl ukázat, že energeticky šetrné domy jsou jednoduchým, chytrým a logickým řešením, jak zdravě bydlet. Díky úspěšné realizaci projektu se podařilo efektivně zvýšit informovanost cílových skupin o problematice zdravého a energeticky šetrného bydlení a ukázat jim způsoby vhodných řešení. Cílové skupiny byly zároveň motivovány k realizaci změn, které vedou ke zlepšení kvality bydlení a k podpoře udržitelného rozvoje.

To se konkrétně projevilo například v tom, že si děti začaly více všímat vnitřního prostředí ve třídách a dospělí více respektovat pasivní domy.

Projekt významnou měrou přispěl k osvětě a formování odpovědného postoje k životnímu prostředí u dětí mladšího a staršího školního věku (6–14 let), které se účastnily aktivit, a také u jejich rodičů a učitelů. Tohoto cíle bylo dosaženo prostřednictvím kombinace osvětově-vzdělávacích metod, rozmanitých komunikačních kanálů a realizací komplexní zážitkové vzdělávací kampaně, jejíž dílčí aktivity informovaly cílové skupiny

o úsporách energie a o kvalitě vnitřního prostředí v budovách.

Aktivity projektu

1/ Příprava osvětového programu pro základní školy a veřejnost

V rámci této aktivity byl vytvořen metodicky rozpracovaný plán vzdělávacích aktivit, na základě kterého poté vznikl komplexní osvětový program s několika komunikačními nástroji, které slouží k osvětě cílových skupin v oblasti zdravého a energeticky šetrného bydlení.

2/ Příprava a realizace vzdělávací kampaně na ZŠ

V této aktivitě vznikl komplexní osvětový program s několika komunikačními nástroji:

a/ Dětská edukativní kniha *Týna a kocour Mikeš staví zdravý a krásný dům*

Obrázková kniha s interaktivními pohyblivými prvky pro malé čtenáře ve věku 6–8 let, která je o tom, jak se staví pasivní dům.

b/ Audiopohádka *Týna a kocour Mikeš staví zdravý a krásný dům*

Audiopohádka nahradila původně plánované technické instruktážní video. Cílem produktu bylo vzbudit v dětech zaujetí pro

téma energeticky úsporných domů. Pohádka s Týnou a kocourem Mikešem byla zpřístupněna on-line na webových stránkách a bylo vyrobeno 400 kusů DVD.

c/ Vzdělávací workshop o úsporách energie pro žáky ZŠ

Workshop, jenž se zaměřil nejen na energeticky úsporné budovy, ale také na téma

kvality a výměny čistého vzduchu v budovách.

3/ Příprava a realizace seminářů pro veřejnost

Semináře a webové semináře se zaměřily na informování veřejnosti o principech energeticky šetrného bydlení, o jeho realizaci i o příjemném životě v energeticky šetrných domech.

4/ Příprava a realizace *Dnů pasivních domů*

Díky osvětově-informační kampani *Dny pasivních domů*, v rámci které desítky majitelů pasivních domů otevírají dveře zájemcům z řad laické i odborné veřejnosti, dochází k funkční výměně zkušeností mezi těmi, kteří shání informace o energetických úsporách v budovách, a těmi, kteří informace mají, protože v těchto budovách „žijí".

5/ Vzdělávací materiály pro veřejnost

V rámci této aktivity byly připraveny vzdělávací materiály, které posloužily k osvětě laické veřejnosti v oblasti úspor energií v budovách. K těmto materiálům patří především brožura o energeticky vysoce šetrné architektuře s názvem *Jak postavit moderní dům* a videoseriál o energeticky vysoce šetrných budovách.

Příjemce dotace: **Centrum environmentálních projektů**

Přírodní dědictví Brněnska – hrou k poznání

Aktivity projektu

1/ Konzultant EVVO

V projektu byl zaměstnán konzultant, aby podpořil realizaci všech projektových výstupů. Hlavní činností konzultanta byla především koordinace výroby produktů pro předškolní děti, žáky základních škol a pro středoškoláky.

2/ EVVO produkty pro předškolní děti

V rámci lesní mateřské školky Sýkorka bylo vybudováno pro celoroční činnost v přírodě přírodní hřiště a pocitová stezka. Součástí hřiště je dílnička, venkovní kuchyňka, hnízdo, nory, doupata, vodní atrakce a přírodní laboratoř. Pocitovou stezku využívají děti při vycházkách do lesa a při učení v přírodě. Koncept vybavení pak byl prezentován ostatním lesním mateřským školkám v ČR.

3/ EVVO produkty pro základní školy

Základní aktivitou byla celoroční soutěž žáků, kteří v rámci výuky i mimo výuku dokumentovali přírodní zajímavosti na území obce. Žáci fotili podklady na web atlasu živé a neživé přírody. Nejlepší fotografie byly použity i na panely k naučné stezce. Dále vznikla školní naučná stezka Pěšina, na které je deset informačních tabulí o zajímavostech místní krajiny, např. o potoku Ponávka, místní floře, fauně nebo tabule o myslivosti. Na stezce je také posezení a předměty k vnímání zvuků lesa. Naučná stezka Pěšina a virtuální atlas živé a neživé přírody byly představeny dalším třem základním školám.

4/ EVVO produkty pro střední školy

Byly připraveny textové a obrazové podklady pro DVD prezentující informace o zajímavých přírodních lokalitách

a jednotlivých druzích v okresech Brno-město, Brno-venkov a Blansko. Z každého okresu bylo prezentováno 20 lokalit, 50 rostlin a 50 živočichů. K nejvýznamnějším zajímavostem bylo vytvořeno 100 ks beetaggů a 100 ks QR kódů, které byly propojeny s mobilními internetovými stránkami. Na základě těchto podkladů bylo vytvořeno také 100 kusů tagglistů, které byly nainstalovány.

Příjemce dotace: **ESTER z.s.**

Questingová trasa Rychleby

Ekocentrum Rychleby je moderní vzdělávací komplex v jedinečné přírodě Rychlebských hor. Díky své poloze a sofistikovanému řešení je vhodný pro vzdělávací i volnočasové aktivity pro různé cílové skupiny. Projekt *Questingová trasa Rychleby* vznikl jako jedna z dalších aktivit vedoucí k atraktivnímu prožití volného času. Kilometrová stezka byla zpřístupněna především pro rodiny s dětmi. Vede od Ekocentra Rychleby Komáří dolinou. Zčásti připomíná naučnou stezku, zčásti bojovou hru. Na pěti stanovištích poznávají návštěvníci příběhy míst v Rychlebských horách, místní krajinu, obyvatele a jejich historii, plní různé úkoly a luští tajné vzkazy při procházce krajinou.

Rychlebská stezka je věnována především dětem, ale nudit se nebudou ani rodiče. Pokud je jim v přírodě dobře a zajímají je příběhy a detaily místa, na kterém se ocitli, i dospělí zavětří dobrodružství a ponoří se do hledání a pozorování s dětskou vervou. Questingová trasa je také o tom, že si návštěvníci mohou prozkoumat les smyslově. V tichu pozorovat a hledat, zkoumat detail, dotekem osahat různé povrchy, bystřit zrak v šeru tunelu či pracovat s rovnováhou na balančních překážkách.

Aktivity projektu

1/ Projekt budování trasy

V rámci aktivity byla vytvořena projektová studie ke questingové trase tak, aby byla maximálně v souladu s přírodou včetně použitých materiálů a umožňovala vlastní údržbu i po ukončení projektu. Aktivita byla uskutečněna za odborné podpory pracovníků LESY ČR a partnera projektu.

2/ Budování trasy o délce cca 1 km

Questingová trasa byla vybudována z přírodních materiálů. Její stavba si vyžádala prořezání porostů, drobné terénní úpravy a zpevnění okrajů trasy. Řada prací probíhala ručně v souladu s přírodou. Přidanou hodnotou této aktivity bylo, že tyto práce prováděli především klienti ESTER z.s. v rámci pracovní terapie.

3/ Příprava a realizace questingových nástrojů

Vzniklo pět questingových nástrojů z přírodních materiálů se vzdělávací

a osvětovou hodnotu jak pro školy, tak pro rodiny s dětmi či jednotlivce. Bylo vytvořeno pět questingových stanovišť: stezka bosých nohou s rozpoznáním přírodních materiálů, totem s rozpoznáním regionálních řemesel, tunely s otáčecí cedulí s rozpoznáním flory, balanční kláda pro vnímání přírody a její rovnováhy a zvířátka s rozpoznáním místní fauny. Každé stanoviště mělo svůj pohádkový příběh, který doplnila tzv. „hledačka – quest“ ve formě tajného lesního jazyka.

Celou trasou a příběhem provází návštěvníky Průvodce, který je ke stažení na stránkách *www.questingrychleby.cz*

4/ Příprava a realizace vzdělávacího programu

V rámci této aktivity byl vytvořen vzdělávací program a metodická příručka ke questingové trase Rychleby tak, aby navazoval na aktuální Rámcový vzdělávací program a splňoval definované parametry ve vztahu k cílové skupině, charakteru stezky a questingovým nástrojům. Příručka byla distribuována jak v tištěné, tak v elektronické podobě.

5/ Management projektu

Koordinátor projektu řídil a administroval projekt v souladu s jeho cíli a nastaveným rozpočtem. Zajišťoval komunikaci napříč týmem a dohlížel na dodržování povinné publicity.

Příjemce dotace: **Občanské sdružení Hájenka**

Příprava Geoparku Podbeskydí

Centrální část Podbeskydské pahorkatiny je geologicky velmi pestré území na rozhraní karpatských příkrovů a vněkarpatských sníženin. Jádrem území je Štramberský kras s historickou typovou lokalitou stupně tithon, evropsky výjimečným bohatstvím zkamenělin korálového útesu (617druhů) a typovými lokalitami (standardy) souvrství. Koncentrace geologicky významných lokalit na ploše cca 530 km^2 vedla k myšlence pokusit se dosáhnout certifikace území jako národního geoparku. Z jednání s možnými aktéry geoparku a odborníky vyplynulo, že idea geoparku by měla v regionu mezi klíčovými aktéry podporu.

Projekt Příprava Geoparku Podbeskydí byl proto zaměřen především na rozvoj spolupráce s aktéry Geoparku Podbeskydí, na podporu vzniku geoparku a doplnění a kvalitnější zpřístupnění stávajících informačních systémů připravovaného geoparku.

Především bylo potřeba doplnit sítě geotopů, připravit nominační dokumentace geoparku, zpracovat strategie ochrany a udržitelného využívání geologického dědictví geoparku, a to za přímé účasti aktérů geoparku. Zapojení aktérů proběhlo prostřednictvím facilitovaných pracovních jednání, na kterých byla utvářena kostra strategie ochrany. Cílem bylo, aby se prostřednictvím těchto aktivit stal Geopark Podbeskydí u místních obyvatel známým a respektovaným pojmem a aby místní obyvatelé a další aktéři geoparku chápali geopark jako šanci pro udržitelný rozvoj regionu.

Aktivity projektu

1/ Doplnění sítě geotopů a dalších fenoménů geoparku a jejich odborný popis

Na počátku bylo v databázi zaneseno 50 lokalit. V průběhu realizace projektu vzrostlo jejich množství na 123. Tento zdokumentovaný počet se však ukázal pro praktickou práci příliš velký. Proto bylo Poradním sborem vybráno pouze 39 prioritních geolokalit. V rámci této aktivity vzniklo pět datových vrstev, které byly využity při přípravě nominační dokumentace k tvorbě specializovaných mapových příloh a dále měly sloužit jako informační báze pro další odbornou a interpretační práci geoparku.

2/ Příprava nominační dokumentace národního geoparku

V průběhu projektu byla jako první stupeň nominace vypracována dokumentace pro posouzení geoturistického potenciálu Geoparku Podbeskydí. Tato dokumentace byla předložena Radě národních geoparků a Rada udělila Geoparku Podbeskydí statut kandidátského geoparku. Po úpravách nominační dokumentace týkající se cestovního ruchu byla její finální verze přijata a Rada národních geoparků doporučila ministru životního prostředí udělit

Geoparku Podbeskydí titul *Národní geopark*. Titul byl ministrem oficiálně předán v roce 2014.

3/ Tvorba interpretačního plánu geoparku

Tvorba interpretačního plánu doznala v průběhu realizace projektu zásadní změnu. Místo původně plánovaného dokumentu *Strategie ochrany a udržitelného využívání geologického dědictví* byl vytvořen *Interpretační plán Geoparku Podbeskydí*, jako relevantní nástroj jednotící doposud roztříštěné aktivity interpretace kulturního a přírodního dědictví geoparku.

Interpretační plán byl zaměřen na sjednocení přístupu k interpretaci jednotlivých geofenoménů, které ctí hlavní téma geoparku. Právě zpřístupňování informací o geologickém dědictví geoparku bylo jednou z klíčových aktivit managementu geoparku. Z tohoto důvodu bylo požádáno o změnu projektu, které bylo vyhověno.

4/ Informační materiály k vybraným lokalitám Geoparku Podbeskydí

Bylo vytištěno celkem 12 typů informačních letáků, které byly distribuovány na informační centra v geoparku. Nad rámec projektu byla elektronická podoba sady letáků zveřejněna na internetových stránkách *www.geoparkpodbeskydi.cz*.

5/ Doplnění informačního systému geoparku

Do systému stávajících 2D kódů bylo doplněno 88 nových zastavení on-line naučných stezek. Tato zastavení byla rovněž umístěna v terénu. Dále byla informační infrastruktura Geoparku Podbeskydí doplněna o naučnou stezku Skotnice a na tři vybrané lokality byly umístěny samostatné informační panely.

Tři významné geologické lokality na území geoparku – Hončova hůrka, Pikritová mandlovka a Polštářové lávy – byly označeny 15 kusy dopravních značek IS 24 b.

6/ Semináře, exkurze a dílny

V průběhu projektu bylo realizováno 7 exkurzí na vybrané lokality geoparku a 4 dílny, kterých se zúčastnilo 934 lidí. Uskutečnily se také čtyři experimentální dílny zaměřené na staré technologie a experimentální tavbu železných rud.

7/ Zřízení geoprůvodcovské služby – základní školení geoprůvodců

Proběhlo také plánované školení geoprůvodců, které bylo zaměřeno na problematiku násunu karpatských příkrovů v oblasti Velkého Javorníku. Takto proškolení lidé se stali průvodci návštěvníků geoparku.

Příjemce dotace: **Agentura Koniklec, o.p.s.**

Významné stromy – téma pro zapojování veřejnosti do ochrany životního prostředí měst a obcí

Projekt *Významné stromy* má širokou paletu výstupů. Mezi publikační výstupy patřila například kniha, která se stala návodem pro vyhledávání, označování a využití významných stromů. Neméně významným výstupem se stala mapa významných stromů a také mapa významných a památných stromů Hlavního města Prahy.

Dalším z důležitých výstupů projektu bylo kompletní přepracování webové stránky *www.prazskestromy.cz*, která je nyní dostupná i pod novou adresou *www.vyznamnestromy.cz*. Pro veřejnost byl připraven také terénní kvíz a fotosoutěž.

Pro vážnější zájemce o téma významných stromů a také pro odbornou veřejnost proběhl v závěru projektu seminář, který mimo jiné shrnul výsledky projektu a naznačil možnosti jeho dalšího využití při ochraně životního prostředí měst a obcí.

Aktivity projektu

1/ Vytvoření komunikačního prostředí

K tomu, aby bylo vytvořeno komunikační prostředí, bylo třeba stávající web *www.prazskestromy.cz* kompletně přepracovat do moderní podoby. Technicky byl realizován v prostředí Wordpress. Do webu byla doplněna interaktivní orientační mapa významných a památných stromů a zásadním způsobem byla přepracována databáze stromů. Každý strom má v nové podobě webu vlastní záznam doplněný fotogalerií. Databáze významných stromů je rovněž navázána na interaktivní mapu. Součástí aktivity byl i provoz webu.

2/ Vydání a distribuce materiálů k významným stromům

2.1/ Metodika (publikace Významné stromy – živá historie našich obcí a měst)

Byla zpracována metodika věnující se tématu významných stromů. Metodika

charakterizovala významné stromy, včetně jejich možné ochrany. Vysvětlila též rozdíly mezi jednotlivými formami ochrany dřevin. V dalších kapitolách se publikace věnuje například návodu na vyhledávání významných stromů, jejich označení nebo přínosu pozoruhodných dřevin pro cestovní ruch v obcích a městech. Metodika proto obsahuje i kapitolu týkající se správné výsadby stromů a pojednává i o jejich následné péči.

2.2/ Turistická mapa památných a významných stromů Prahy

Mapa byla zhotovena ve formátu A1 a v měřítku 1:38 000. Zahrnuje celé území hlavního města a je jedinečná svým rozsahem. Obsahuje nejen vyhlášené památné stromy, ale i dřeviny evidované v databázi významných stromů Prahy. Takto ucelený soubor informací lze dobře přenést i do dalších regionů České republiky a mapa má proto ambici být inspirací, jak prezentovat přírodní dědictví. Mapu může využívat odborná i laická veřejnost.

2.3/ Případová studie

Případová studie Využití tematiky významných stromů pro zapojování veřejnosti do ochrany životního prostředí měst a obcí byla vypracována proto, aby stručně shrnula a zobecnila zkušenosti z tvorby a implementace metodiky v aktivitách, které realizátor projektu provedl na území MČ Prahy 12. Případová studie sloužila vážnějším zájemcům o využití metodiky jako zdroj další inspirace a praktických zkušeností. Nalézt ji bylo možné na webu prazskestromy.cz a webu AK.

3/ Přímé zapojení veřejnosti

3.1/ Fotosoutěž Pražské významné stromy

Za účelem zapojení veřejnosti do celého projektu byla vyhlášena fotografická soutěž na téma Pražské významné stromy. Měla za úkol přitáhnout pozornost veřejnosti ke stromům. Celkem se do ní zapojilo 52 fotografů, kteří poslali dohromady 192 fotografií. Mnohé snímky odkryly tajemství zajímavých stromů. Snímky hodnotila odborná porota složená z vyhlašovatelů, partnerů soutěže, vč. fotografů – profesionálů. Celá soutěž ukázala, že veřejnost má zájem o dřeviny, které se často stávají jejich fotografickými "úlovky". Souběžně s fotosoutěží byla veřejnost vyzvána i k zasílání námětů na rozšíření databáze významných stromů. Dohromady se sešlo 15 námětů a databáze byla rozšířena o 7 stromů.

3.2/ Seminář

Shrnutím celého projektu, kde byly prezentovány jeho výsledky, byl seminář Významné stromy – důležitá součást veřejného prostoru. Program semináře zahrnoval jak odbornou část, tak představení výsledků projektu a na závěr vyhodnocení výsledků fotosoutěže. V odborné části byla představena anketa Strom roku pořádaná Nadací Partnerství, tradiční i méně tradiční způsoby zapojování veřejnosti do ochrany stromů a nejdůležitější technická pravidla při péči o stromy. Seminář byl doplněn terénní vycházkou s praktickou demonstrací označení významných stromů.

3.3/ Označení stromů pomocí moderních informačních technologií

Jako pilotní území pro označení významných stromů byla zvolena Praha 12. Důvodem pro volbu tohoto území byla skutečnost, že Agentura Koniklec zde v minulých letech realizovala aktivity týkající se významných stromů. V území

bylo vytipováno celkem 10 významných a památných stromů. Ty byly označeny pomocí tabulek s QR kódy a NFC nálepkami, které prostřednictvím mobilního zařízení jednoduše podávají k vybraným stromům aktuální a podrobné informace. Publikované informace jsou v případě potřeby snadno aktualizovatelné.

3.4/ Kvíz Tajemství pražských stromů

Jednou z dalších aktivit pro veřejnost bylo zpracování kvízu Tajemství pražských stromů. Cílem kvízu bylo představit zájemcům zajímavou trasu, která propojuje pozoruhodné stromy v centru Prahy. Na podrobně popsané trase bylo 8 zastavení u vybraných stromů, ke kterým bylo nutno na místě zjistit dotazovanou informaci či vyzkoušet svůj odhad.

4/ Propagace a publicita

V rámci této aktivity se uskutečnila řada aktivit. Vydány byly tiskové zprávy, vyšly články v médiích a vznikl elektronický letáček – pozvánka na seminář, který byl publikován na facebookovém profilu i na webu Pražské stromy.

Dále bylo vytipováno 5 atraktivních významných i památných stromů v hlavním městě. Z jejich fotografií byla vytvořena sada pěti pohlednic *Pražské stromy* vydaná v nákladu 200 ks.

V rámci projektu vznikla i limitovaná edice triček Pražské stromy. Trička sloužila jako jedna z odměn pro účastníky fotosoutěže. Po celou dobu projektu byl udržován a aktualizován facebookový profil Pražské stromy. Facebook sloužil jako doplňkový komunikační kanál, jehož prostřednictvím byly propagovány projektové aktivity a výsledky veřejnosti.

Příjemce dotace: **Krasec, z. s.**

Enviroskop – interaktivní webové stránky a mobilní aplikace s nabídkou přírodních a environmentálních cílů Jihočeského kraje

V rámci projektu spustila Krajská Síť Environmentálních Center (Krasec) webové stránky *www.enviroskop.cz* a mobilní aplikaci s názvem Enviroskop. Jihočeské veřejnosti a návštěvníkům Jihočeského kraje zde nabídla více než 400 výletů za přírodou, krajinou a zdravým životním stylem, dále plánovač a deník výletů a možnost komentovat a sdílet lokality na sociálních sítích.

Krasec ve spolupráci se čtrnácti zapojenými členskými organizacemi připravil rozsáhlou databázi s nabídkou přírodních a environmentálních cílů Jihočeského kraje. Zájmové lokality mapovalo na třicet odborných mapovatelů.

V Enviroskopu je zahrnuta celá řada cílů šetrné turistiky, mezi nimi například přírodní koupaliště, birdwatching; stezky (zážitkové, taggové, naučné, questingové); environmentální atrakce pro děti; lokální produkty a stravování; řemeslné dílny; příklady šetrných přístupů v zemědělství,

stavitelství, obnova krajiny i využívání zdrojů energie.

Jak funguje web a aplikace? Jejich hlavní funkce spočívá ve vyhledávání zájmových lokalit přímo z mapy, listováním v šesti kategoriích či prostřednictvím nastavení různých filtrů.

Uživatelům z oblasti školního vzdělávání je věnována jedna celá kategorie lokalit s názvem Environmentální výchova. Nejen pedagogové tak prostřednictvím Enviroskopu mohou plánovat terénní výuku či exkurze. V uvedené kategorii jsou zahrnuta například místa, kde probíhají výukové programy včetně pobytových, nebo místa, pro která jsou zpracovány výukové listy pro žáky a metodické podklady pro učitele.

Společným vytvořením aplikace Enviroskop byla podpořena vzájemná spolupráce Krajské sítě environmentálních center a jejich členů v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy, osvěty a ekoporadenství.

Aktivity projektu

1/ Realizace pracovně vzdělávacích setkání členských organizací

V rámci této aktivity se uskutečnila tři pracovně vzdělávací setkání, během kterých mimo jiné proběhlo praktické školení o fungování a užívání Globálního polo-

hovacího systému GPS nebo workshop k využití nových (sociálních) medií, pro zajištění interaktivního fungování mobilní aplikace Enviroskop a webových stránek *www.enviroskop.cz*.

2/ Sběr a zpracování dat do databáze přírodních a environmentálních cílů Jihočeského kraje

V rámci celého projektu bylo sesbíráno a zpracováno 400 dat do databáze přírodních a environmentálních cílů Jihočeského kraje. Databáze byla použita jako podklad pro tvorbu mobilní aplikace Enviroskop a webových stránek enviroskop.cz. Do sběru a zpracování dat bylo zapojeno celkem 14 organizací. Obsah databáze přírodních a environmentálních cílů v Jihočeském kraji byl postupně aktualizován.

3/ Vytvoření interaktivních webových stránek enviroskop.cz a doprovodné mobilní aplikace Enviroskop

Splnění této aktivity se podařilo v plném rozsahu, čehož dokladem jsou fungující interaktivní webové stránky enviroskop.cz a doprovodná mobilní aplikace Enviroskop.

4/ Propagace mobilní aplikace a webových stránek

Během projektu proběhla internetová reklama, byl vytvořen banner, videoklip, leták a plakát, to vše k propagaci mobilní aplikace a webových stránek. Byla uspořádána tisková konference a vydána tisková zpráva.

Příjemce dotace: **Národní síť Zdravých měst ČR**

Udržitelné-město.cz: Galerie témat udržitelného rozvoje pro odborníky i veřejnost

Místní Agenda 21 je progresivní metodou a nástrojem řízení kvality veřejné správy. Pomáhá městům, obcím a krajům k praktickému uplatnění principů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. Má za cíl ve spolupráci s veřejností a místními partnery dbát na kvalitu rozvoje daného místa a zlepšovat a zefektivňovat služby, které úřad svým občanům poskytuje. Je zaměřena nejen dovnitř úřadu, ale zejména navenek (systematické zapojování veřejnosti, průběžná komunikace, otevřené sdílení zkušeností atd.). MA21 je využitelná ve všech typech úřadů – od malé obce, přes středně velká a velká města, mikroregiony, až po kraje či místní akční skupiny.

Národní síť Zdravých měst ČR sdružuje většinu pokročilých realizátorů MA21 a poskytuje městům, obcím i regionům průběžnou metodickou a realizační podporu. V rámci projektu *Udržitelné-město.cz: Galerie témat udržitelného rozvoje pro odborníky i veřejnost* připravila nový a přehledný webový portál.

Aktivity projektu

1/ Popularizace udržitelného rozvoje a Místní agendy 21 prostřednictvím webové Galerie témat

1.1/ Vytvoření webového portálu Galerie témat udržitelného rozvoje

V rámci nového webového portálu bylo vytvořeno 11 tematických rozcestníků k definovaným oblastem udržitelného rozvoje. Tematické rozcestníky mají totožnou strukturu a jsou zde ukázky dobré praxe a nejrůznějších inspirací z dané oblasti, včetně důležitých odkazů a informačních zdrojů. Portál byl navržen a připraven tak, aby byl srozumitelný, měl přitažlivou grafiku a byl uživatelsky přívětivý. Cílem bylo, aby byl využitelný nejen odborníky, ale aby oslovil i širokou veřejnost.

1.2/ Materiál k propagaci portálu Galerie témat udržitelného rozvoje

Materiál byl dokončen a distribuován na projektových akcích i dalších akcích příjemce a byl nabídnut i odborným partnerům. Propagace portálu a šíření materiálu pokračuje i po skončení projektu.

2/ Inovativní nástroje a návody pro realizátory MA21

2.1/ Databázový nástroj pro plnění auditu udržitelného rozvoje a pro benchmarking

Elektronický nástroj pro plnění auditu udržitelného rozvoje byl dokončen v plném rozsahu. V současné době mohou pokročilá města audit zpracovávat přímo v tomto prostředí, přičemž již není nutné přeposílat a upravovat DOC tabulky. Data z auditu jsou po zpracování hned přehledně viditelná na webových stránkách a je možné je porovnávat s daty ostatních měst. Zároveň je možné tento nástroj využívat pro benchmarking municipalit. Obecně řečeno – tento databázový nástroj zjednodušuje práci při zpracovávání auditu, přehledně zobrazuje cenná data a podporuje další města ve zhotovení vlastního hodnocení.

2.2/ Podrobný návod ke Kritériím MA21

V publikaci najdou realizátoři MA21 srozumitelně uvedené základní informace o MA21, metodické postupy a další informace.

3/ Podpůrné konzultace a akce projektu v ČR i ve Švýcarsku, publicita projektu

3.1/ Konzultace aktivit projektu a související akce v ČR včetně publicity

Výstupy a nástroje projektu byly v průběhu příprav konzultovány a testovány s konečnými uživateli, především zástupci veřejné správy. Uskutečnily se dva workshopy, tzv. *Školy Zdravých měst*, kde byly představeny připravované nástroje a výstupy projektu. Proběhla i celostátní konference, která představila výstupy

projektu a nasbírané inspirace. Představily se i nejpokročilejší municipality zpracovávající audity udržitelného rozvoje.

3.2/ Konzultace aktivit projektu a akce se švýcarským partnerem

Uskutečnila se studijní cesta českých expertů do Švýcarska, během které si účastníci vyměnili zkušenosti z uplatňování udržitelného rozvoje v praxi měst i regionů. Setkání v Praze pak zhodnotilo vzájemnou spolupráci a představilo metodické postupy a výstupy projektu.

Příjemce dotace: **Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR, z.s.**

Zvýšení odborné kapacity v oblasti interpretace jako nástroje ochrany přírody a osvěty veřejnosti

Interpretace místního dědictví se zabývá způsobem, jak veřejnosti vhodně představovat přírodní i kulturně-historické bohatství, jak ovlivňovat chování lidí a jejich vztah k místnímu dědictví, ale přitom zajistit, aby případný negativní vliv na okolní prostředí byl co nejmenší.

Především v anglosaských zemích se od 50. let 20. století vyvíjely metodiky, jejichž úkolem bylo stanovit, jak dosáhnout co nejlepší kvality interpretace. Ty byly postupně doplňovány na základě poznatků psychologie, teorie komunikace, marketingu a především řady evaluačních

výzkumů, které prostřednictvím zpětné vazby ověřují funkčnost různých postupů a prostředků interpretace.

V České republice se doposud kvalitou interpretace zabývá pouhá hrstka odborníků, což je v příkrém rozporu s množstvím prostředků investovaných do informačních tabulí, naučných stezek, expozic, brožurek, beetaggů, hledaček a dalších prostředků interpretace místního dědictví. Celkově v tomto oboru ČR značně zaostává. V praxi to vede k tomu, že jsou znovu a znovu používány metody a prostředky interpretace, jejichž účinnost

na cílovou skupinu byla v zahraničí dávno zpochybněna.

Postupně se i v České republice učíme interpretaci plánovat. Tomu měl pomoci i tento projekt. Snahou bylo, aby některé výstupy projektu mohly být používány po mnoho let a pomáhat tak rozšířit řady kvalifikovaných tvůrců, zadavatelů i příjemců interpretace. Mezi hlavní výstupy projektu patří semináře, letní škola, webový portál, knihovna a několik modelových interpretačních plánů.

Aktivity projektu

1/ Vzdělávání profesionálních a dobrovolných pracovníků v oblasti interpretace

1.1/ Trénink profesionálních a dobrovolných pracovníků v oblasti životního prostředí

V rámci této aktivity bylo uskutečněno 6 dílen interpretačního plánování a jedno školení interpretace. Dílny plánování interpretace se uskutečnily v chráněných územích, kde v té době vznikaly interpretační plány.

1.2/ Letní škola interpretace

Další vzdělávací aktivitou byla *Letní škola interpretace*, která proběhla ve spolupráci s celoevropskou síťovou organizací Interpret Europe a nabídla možnost absolvovat certifikované kurzy pro průvodce a školitele průvodců (CIG – *Certified Interpretive Guide* a CIGT – *Certified Interpretive Guide Trainer*). Letní škola, propojující teoretické a praktické stránky interpretace, byla zároveň pro účastníky vynikající příležitostí vzájemně si vyměnit zkušenosti a navázat spolupráci s kolegy z 16 evropských zemí.

2/ Tvorba systému metodické podpory

Vytvoření systému metodické podpory má zájemcům o kvalitní interpretaci přinést orientaci v metodické literatuře, seznámit je s příklady dobré praxe, umožnit přístup k článkům tuzemských odborníků a seznámit je se současnými metodami a oborovým diskurzem probíhajícím v zahraničí.

2.1/ Odborný webový portál

Ve spolupráci s dodavatelem byl připraven a otestován webový portál. Na portále byly publikovány články a příspěvky z metodických materiálů a příkladů dobré praxe.

2.2/ Odborná knihovna

V odborné knihovně byly v rámci této aktivity shromážděny základní tituly z oblasti interpretace a zpřístupněny všem zájemcům o obor.

2.3/ Vytvoření čítanky interpretace

Do čítanky byly vybrány klíčové tituly z oboru interpretace místního dědictví. Následně byli k jednotlivým titulům přiřazeni recenzenti a jejich recenze publikovány online v češtině na odborném portále.

2.4/ Modelové interpretační plány

Vznikl interpretační plán území (CHKO Brdy) a interpretační plán expozice (Dům přírody Broumovsko).

V návaznosti na přípravu plánů byly v cílových lokalitách postupně realizovány související dílny plánování interpretace a seminář plánování a tvorby interpretace. Výsledné plány byly publikovány jako metodické materiály na odborném portále.

Příjemce dotace: **Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.**

Sedm bran k přírodě Litovelského Pomoraví

Základní myšlenkou tohoto projektu bylo vytvořit aktivity, které umožní školám a veřejnosti, především rodičům s dětmi, poznat jedinečnou atmosféru přírody v regionu Haná pomocí netradičních metod. Projekt Sedm bran k přírodě udělal toto poznávání přírody v areálu biocentra Sluňákov ještě přitažlivější díky vytvoření tematických interaktivních materiálů. Herní sešity, informační brožury a programové balíčky pro školy, doplněné externími vzdělávacími instalacemi v přírodě, nabídly veřejnosti smysluplný a pochopitelný soubor materiálů o ekologicky cenné lokalitě v regionu. Současně umožnily samostatné postupné poznávání různorodých projevů zdejší krajiny bez nutnosti přítomnosti lektora.

Návštěvníci obdrželi tematický sešit, vypravili se samostatně na zvolený vycházkový okruh a pomocí drobných aktivit a hříček poznávali a zkoumali přírodu Litovelského Pomoraví z nového úhlu pohledu. Mohli si vybrat ze sedmi bran vedoucích k přírodě Litovelského Pomoraví – ohňovou, sluneční, poetickou, poutnickou, větrnou, vodní nebo bahenní.

Doprovodným vybavením pro využití tematických okruhů s využitím vzdělávacích sešitů byla webová aplikace, která umožnila zjištění doplňujících informací k reálné lokaci návštěvníka prostřednictvím QR kódů. Trasy obohatily navíc vzdělávací interaktivní instalace – bobří skluzavka, pozorovací úly, interiérové vybavení IC a dětský koutek. K dispozici byly také výukové pomůcky – dva tablety pro terénní použití a dva terénní mikroskopy.

Součástí projektu bylo také vytvoření samoobslužných programových balíčků Bobr a ozvěna a Tajemství stromů kolem nás, které byly určeny žákům a studentům k použití při procházení areálem Sluňákov. K dispozici bylo navíc pět informačních brožur, které byly určeny veřejnosti, pedagogům a školním kolektivům.

Během projektu proběhla úspěšná propagační kampaň, která seznámila veřejnost v rámci celé republiky s projektem Sedm bran a zároveň posloužila jako pozvánka k návštěvě biocentra.

Výsledky projektu:

Vznik interaktivních prvků – osm herních sešitů, interaktivní instalace, výukové pomůcky a webová aplikace.

Programové balíčky pro školy – pro pedagogy a jejich třídy byly vytvořeny dva programové balíčky, které obsahují jednoduchý manuál pro učitele včetně mapy a trasy programu i s popisem aktivit u jednotlivých zastavení.

Publikační a osvětová činnost – nově vzniklé informační brožury na jednotlivá témata byly k dispozici návštěvníkům v turistickém informačním centru v budově Sluňákova.

Příjemce dotace: **ZO ČSOP Veronica**

Interpretace přírodního dědictví přizpůsobená potřebám seniorů, handicapovaných a rodin s chronicky nemocnými

Centrum Veronica Hostětín je ekologické vzdělávací středisko v Bílých Karpatech, zaměřující se na ekologické vzdělávání a osvětu různých cílových skupin, počínaje dětmi z MŠ až po seniory, odborníky i laiky. Velké úsilí věnuje i rozvoji šetrné turistiky v Bílých Karpatech. A jako takové je přímo předurčeno být místem, kde se žije v souladu s přírodou. V nabídce jsou lektorované exkurze krajinou, prožitkové exkurze, zážitkové a řemeslné programy v přírodní zahradě a pobyt v *Zahradě smyslů*. Aktivity jsou určeny i osobám zdravotně či sociálně znevýhodněným, například nevidomým či vozíčkářům.

Na základě tohoto poslání Centra Veronica také vykrystalizovaly aktivity projektu Interpretace přírodního dědictví přizpůsobená potřebám seniorů, handicapovaných a rodin s chronicky nemocnými.

Aktivity projektu

1/ Analýza potřeb cílových skupin a možností regionu pokrýt tyto potřeby

V rámci projektu byla zpracována Analýza potřeb cílových skupin a možností regionu pokrýt tyto potřeby. Předcházelo tomu setkání pracovníků Centra Veronica a dalších subjektů šetrného turismu

v Bílých Karpatech, s některými specifickými skupinami handicapovaných – nevidomí a slabozrací, vozíčkáři – aby společně zjistili potřeby zdravotně postižených při cestách do a po regionu a možnostech Centra Veronica tyto potřeby vyřešit. Osloveny byly také vybrané organizace pracující se zdravotně znevýhodněnými, se kterými byly podrobně konzultovány potřeby jejich klientů a přípravy programu pro tyto cílové skupiny handicapovaných.

2/ Přizpůsobení areálu Centra Veronica potřebám handicapovaných, seniorů a rodin s chronicky nemocnými

V rámci této aktivity vznikl návrh prvků Zahrady smyslů a užitkové zahrady a libreto Průvodce zahradou. Za pomoci dobrovolníků vznikly v zahradě vyvýšené záhony vhodné pro seniory a návštěvníky s pohybovým omezením. Byly vytvořeny

návrhy interaktivních prvků, vodního systému a zvukového zařízení do zahrady. Bylo pořízeno polohovatelné lůžko a dovybaven bezbariérový pokoj. V zahradě vznikla odpočinková zóna s polohovatelnými venkovními lehátky. Bylo připraveno 13 programů vhodných pro různé cílové skupiny handicapovaných a byla pořízena sada hudebních nástrojů pro muzikoterapii.

3/ Bílé Karpaty prožitkem. Interpretace místního dědictví handicapovaným a seniorům

Díky této aktivitě byl ve spolupráci s Vzdělávacím a informačním střediskem Bílé Karpaty, Správou CHKO Bílé Karpaty a informačními centry Zlínského a Jihomoravského kraje zpracován Interpretační plán Bílých Karpat pro zdravotně znevýhodněné. Plán byl distribuován do informačních center a dalších institucí, které se zabývají turismem v Bílých Karpatech.

V rámci této aktivity také proběhlo školení lektorů, semináře a workshopy. Vznikly tři scénáře exkurzí s průvodcem a dva questy.

4/ Šíření příkladu dobré praxe, spolupráce, propagace

Úkolem této aktivity bylo prostřednictvím webu, sociálních sítí a mediálních výstupů pokračovat v informování zástupců organizací pracujících s cílovými skupinami projektu i široké veřejnosti. Také proto se uskutečnilo závěrečné setkání aktérů turistického ruchu v Bílých Karpatech.

Fond environmentální odbornosti

Nové cesty v propagaci ochrany životního prostředí

Vydalo: Ministerstvo životního prostředí, se sídlem Vršovická 1442/65, Praha 10
Rok vydání: 2017
Vydání první
Náklad: 500 ks
www.mzp.cz

© Ministerstvo životního prostředí
Fotografie: © archivy účastníků projektu
Grafický design a sazba: 2123design s.r.o., Průmyslová 1200, Hradec Králové
Tisk: P.O.S. FACTORY, s.r.o.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ministerstvo životního prostředí

Fond environmentální odbornosti

Nové cesty v propagaci ochrany životního prostředí

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ministerstvo životního prostředí